

Original Article

Determination of Dominant Primary Maladaptive Schemas in Volleyball Athletes

Zahedeh Rahmanian^{*1} , Alireza Aghababa²

Citation: Rahmanian, Z., Aghababa, A. Determination of dominant primary maladaptive schemas in volleyball athletes. *Iranian Journal of Motor Behavior and Sport Psychology*, 2024; 4(3): 17-30.

10.22034/ijmbp.2024.466668.1100

○Received: 7 July 2024

●Accepted: 10 November 2024

●Accepted: 10 November 2024

●Published: 14 December 2024

1. Assistant Professor, Department of Psychology and Counselling, Farhangian University, Tehran, Iran. (Corresponding Author).
E-mail: zr7911529@chmail.ir

*2. Assistant Professor, Department of Sport Psychology, Sport Sciences and Research Institute, Tehran, Iran.
E-mail: alirezaaghababa@yahoo.com

Abstract

Volleyball is a team sport that requires high perceptual-cognitive preparation, this study was conducted with the aim of identifying the primary maladaptive schemas dominant in volleyball athletes. This descriptive study was conducted on 463 volleyball athletes from clubs in different cities of Iran, who were selected by available sampling method and answered the 75-question questionnaire “Young’s primary maladaptive schemas”. The dominant schema of volleyball athletes (both men and women) is Impaired Autonomy and Performance, and among the 15 types of schemas, the primary dominant schemas are: social isolation/alienation, dependence/incompetence, vulnerability to harm/disease, lack of self-transformation. The Kolmogorov-Smirnov test showed that the distribution of all primary maladaptive schemas in volleyball athletes is significantly different from the normal distribution ($p < 0.05$). The independent T test showed that there is a significant difference between the mean of the initial maladaptive schema in men and women, and the multiple variance analysis test showed that sports performance levels and medal winning levels have an effect on the primary maladaptive schemas ($p < 0.05$). The multiple regression test showed that height, gender and medal winning levels are predictors of early maladaptive schemas in Volleyball athletes. As a result, Volleyball athletes’ dominant schema is impaired autonomy and performance, and height, gender, athletic performance levels, and medal winning interact with primary maladaptive schemas. Since these schemas are affected by the behavior of the club personnel and coaches, one of the solutions can be the training of the sports officials of the clubs in order to promote the independence of the athletes.

Keywords: Schema, Character, Athlete, Volleyball

مقاله پژوهشی

تعیین طرح‌واره‌های ناسازگار اولیه غالب در ورزشکاران والیبالیست

زاهده رحمانیان^۱ ، علیرضا آقابابا^۲ ID

چکیده

والیبالیست یک ورزش تیمی است که نیازمند آمادگی ادراکی-شناختی بالایی است، این مطالعه با هدف شناسایی طرح‌واره‌های ناسازگار اولیه غالب در ورزشکاران رشته والیبالیست انجام گرفت. این مطالعه به روش توصیفی بر روی ۴۶۳ ورزشکار رشته والیبالیست باشگاه‌های شهرهای مختلف ایران انجام شد که به روش نمونه‌گیری در دسترس انتخاب شدند و به پرسشنامه ۷۵ سوالی "طرح‌واره‌های ناسازگار اولیه یانگ" پاسخ دادند. طرح‌واره غالب ورزشکاران والیبالیست (اعم از زن و مرد) خودمختاری و عملکرد مختل است و از بین ۱۵ نوع طرح‌واره طرح‌واره‌های غالب اولیه عبارت‌اند از: انزوای اجتماعی/بیگانگی، وابستگی/بی‌کفایتی، آسیب‌پذیری نسبت به ضرر/بیماری، خود تحول-نیافته. آزمون کلموگروف-اسمیرنوف نشان داد توزیع تمامی طرح‌واره ناسازگار اولیه در ورزشکاران والیبالیست با توزیع نرمال تفاوت معناداری وجود دارد ($p < 0.05$). آزمون T مستقل نشان داد بین میانگین طرح‌واره ناسازگار اولیه در زنان و مردان تفاوت معناداری وجود دارد و آزمون تحلیل واریانس چندگانه نشان داد سطوح عملکرد ورزشی و سطوح کسب مدال بر طرح‌واره‌های ناسازگار اولیه اثر دارند ($p < 0.05$). آزمون رگرسیون چندگانه نشان داد به ترتیب وضعیت تاهل و سطح تحصیلات پیش‌بینی‌کننده طرح‌واره‌های ناسازگار اولیه در ورزشکاران والیبالیست هستند. طرح‌واره غالب ورزشکاران والیبالیست خودمختاری و عملکرد مختل است و وضعیت تاهل، جنسیت، سطح تحصیلات، سطوح عملکرد ورزشی و کسب مدال با طرح‌واره‌های ناسازگار اولیه تعامل دارند. از آنجاکه این طرح‌واره‌ها متأثر از خانواده، مراکز آموزش عالی، رفتار مربی و پرسنل باشگاه، شرایط رقابتی والیبالیست است، یکی از راه‌کارها می‌تواند آموزش خانواده و مسئولان ورزشی باشگاه‌ها و مراکز آموزش عالی در جهت ارتقای استقلال ورزشکاران والیبالیست باشد.

واژه‌های کلیدی: طرح‌واره، شخصیت، ورزشکار، والیبالیست.

تاریخ دریافت: ۱۷ تیر ۱۴۰۳
تاریخ بازنگری: ۲۰ آبان ۱۴۰۳
تاریخ پذیرش: ۲۰ آبان ۱۴۰۳
تاریخ انتشار: ۲۴ آذر ۱۴۰۳

۱. استادیار، گروه آموزش روانشناسی و مشاوره، دانشگاه فرهنگیان، تهران، ایران. (نویسنده مسئول).

E-mail: zr7911529@chmail.ir

۲. استادیار، گروه روانشناسی ورزشی، پژوهشگاه تربیت بدنی، تهران، ایران.

E-mail: alirezaaghababa@yahoo.com

مقدمه

تمرین‌های میدانی، به جهت هماهنگی گروهی، کاهش اضطراب، افزایش تمرکز ذهنی و بهبود مشوق‌های روانی، تحت دوره‌های مداوم روان‌شناس ورزشی مجرب قرار می‌گیرند. روان‌شناسی در والیبالیست باتوجه‌به رده سنی، تأثیر شهرت، زندگی اجتماعی، شرایط محیطی، آسیب‌ها و توانایی‌های جسمی به بررسی عوامل کاهش‌دهنده بازده عملکرد بازیکنان و راه‌های ایجاد فضای روانی مشوق برای تجربه یادگیری بهتر می‌پردازد. بعلاوه، ورزش تنها حوزه‌ای است که به شکل‌گیری و اصلاح رفتار ورزشکاران می‌پردازد و آن‌ها را مورد مطالعه قرار می‌دهد. ورزشکار به‌عنوان یک فرد و با شخصیت منحصر به فرد با روان‌شناسی فردی مرتبط است [۱].

روان‌شناسی علم مطالعه رفتار انسان و روان‌شناسی ورزشی مطالعه رفتار ورزشی و کاربرد یافته‌های روان‌شناسی برای بهبود عملکرد و ارتقای تندرستی است. از حوزه‌های مهم مورد مطالعه روان‌شناسی ورزشی که به‌ویژه در آمادگی قهرمانان کاربرد دارد، آمادگی روانی برای عملکرد است که ورزشکار را برای مسابقه آماده می‌سازد. در دنیای ورزش و به‌خصوص والیبالیست، نگاه اصلی به مهارت فیزیکی و بهبود آن با تمرین و کمک به حافظه عضلانی است، اما به‌مرور، اهمیت روان‌شناسی در والیبالیست برای مربیان روشن شد، به‌طوری‌که اکنون، ورزشکاران حرفه‌ای در کنار

که شکست برای او مقدر شده و در هر زمینه‌ای شکست خواهد خورد، وابستگی/بی‌کفایتی عقیده به اینکه به میزان قابل توجهی برای انجام وظایف، نیازمند کمک دیگران است آسیب پذیری به ضرر ترس افراطی از ابتلا به یک بیماری و یا عدم توانایی برای جلوگیری از ضربه شدیدی که تصور می‌کند در موقعیتی به وی تحمیل خواهد شد، گرفتاری وابستگی عاطفی شدید به یک یا چند نفر از نزدیکان، به خصوص والدین؛ سومین حوزه، محدودیت‌های مختل است که طرح‌واره‌های آن، نقص در عملکرد مسئولانه و محدودیت‌های فردی برای نیل به اهداف بلندمدت را نشان می‌دهد. طرح‌واره‌های مرتبط با آن شامل: استحقاق اعتقاد به اینکه از دیگران بالاتر است و همه کارها و یا ادعاهای او در هر زمینه‌ای درست است، بنابراین باید از مزایایی بیشتری نسبت به دیگران برخوردار باشد، خودانضباطی ناکافی عدم توان کنترل خواسته‌ها و تمایل بیش از حد بر خشنودی و اجتناب از موقعیت‌های ناراحت کننده است؛ چهارمین حوزه، نمایانگر نادیده گرفتن جهت مندی خود و تن دادن افراطی به خواسته‌های دیگران است. طرح‌واره‌های این حوزه عبارت‌اند از: اطاعت، ایشار و پنجمین حوزه، گوش به زنگی بیش از حد و بازداری است. افراد دارای این طرح‌واره‌ها، انتظارات درونی، قواعد و رفتار اخلاقی سخت گیرانه و انعطاف ناپذیر دارند، طرح‌واره‌های این حیطه شامل: بازداری هیجانی تأکید افراطی بر منطقی بودن و. معیارهای سرسختانه نوعی کمال گرایی افراطی می‌باشد. طرح‌واره‌ها به طور معمول از عدم ارضاشدن نیازهای اولیه در دوران ورزشکاری شامل: دل‌بستگی ایمن به دیگران، خودگردانی، کفایت و هویت، آزادی در ابراز هیجان‌ها و نیازهای سالم، خودانگیختگی و تفریح، محدودیت‌های واقع بینانه و خویش‌داری نشأت می‌گیرند [۹]. مرادی، و جدیدیان (۱۴۰۲) در پژوهشی نشان داد انعطاف پذیری شناختی با میانجیگری طرح‌واره نقص، آسیب پذیری در برابر ضرر و بیماری، اطاعت، ایشار، بازداری هیجانی و معیارهای سرسختانه، توانایی پیش‌بینی شادکامی در ورزشکاران رشته‌های ورزشی والیبالی دارند [۱۰].

علاوه بر آن، طرح‌واره و عملکرد ورزشی اثر تعاملی دارند. برای مثال، مطالعه صالحیان و دیبا ذکی (۱۴۰۲) نشان داد بین طرح‌واره‌های ناسازگار اولیه در بین زنان ورزشکار دارای سطح رقابتی تفاوت معناداری وجود دارد و در ورزشکاران با سطح ملی رقابتی، میانگین سطح طرح‌واره ناسازگار اولیه بالاتر است. همچنین ورزشکاران در گروه سنی جوانان دارای میانگین سطح طرح‌واره ناسازگار اولیه بالاتری هستند [۱۱]. شوندی، کربلایی محمد میگوئی و ثابت (۱۳۹۴) در مطالعه‌ای نشان دادند که بین طرح‌واره‌های ناسازگار اولیه ورزشکاران حرفه‌ای و غیر حرفه‌ای تفاوت وجود دارد [۱۲]. آتجل (۲۰۱۵) در مطالعه‌ای نتیجه گرفتند که در مؤلفه‌های محرومیت هیجانی، بی‌ثباتی/رهاشدگی، بی‌اعتمادی/بدرفتاری، شکست، وابستگی و عدم استقلال، تأییدطلبی و تنبیه بین ورزشکاران زن هندبال و راگی تفاوت وجود داشت. به‌عبارت‌دیگر، ورزشکاران زن راگی در مؤلفه‌های بالا نمرات بالاتری گرفتند [۱۳]. نصرتی و تکلوی (۱۳۹۹) در مطالعه‌ای

بعلاوه، در کنار عوامل تکنیکی و تاکتیکی ورزشی، عوامل روانشناختی اعم از روابط حرفه‌ای، مدیریت تیم، عامل مهارت‌های روان‌شناختی، عامل مهارت‌های اجتماعی-ارتباطی از مهم‌ترین عوامل ارزیابی عملکرد در رشته والیبالی محسوب می‌شوند [۲]. این در حالی است که ورزش والیبالی ایران یکی از رشته‌هایی است که در سال‌های اخیر پیشرفت‌های چشمگیری را کسب کرده است. اما این رشته همچنان با چالش‌های مختلفی روبرو است که می‌توانند رشد و توسعه آن را محدود کنند [۳]. ورزشکاران رشته والیبالی همیشه درگیر تنش‌های زیادی در طول زندگی خود هستند که همواره ذهن آنها را به خود مشغول می‌کند. به همین دلیل شناخت عوامل روان‌شناختی مؤثر در حل مشکلات و ناهنجاری‌های رفتاری این ورزشکاران، یکی از روش‌های بسیار مؤثر در پیشگیری از اختلالات روانی آنها به شمار می‌آید [۴]. پژوهش‌ها نشان داده‌اند شرایط استرس‌زا زمینه شناختی، هیجانی و رفتاری را برای تغییر طرح‌واره‌ها فراهم می‌نمایند. برای مثال، ترنر، آسپین و گیلمان (۲۰۱۹) در مطالعه‌ای نشان داد که طرح‌واره‌های ناسازگار اولیه به طور کامل رابطه مثبت بین باورهای غیرمنطقی و علائم اضطراب را واسطه می‌کنند [۵]. وان ویجک-هربرینگ و همکاران (۲۰۱۸) نشان دادند طرح‌واره‌های ناسازگار اولیه در رابطه با تجارب طرد و رهاشدگی، هم به مشکلات رفتاری درونی‌سازی و هم برونی‌سازی مرتبط بودند، و پاسخ‌های مقابله‌ای و حوزه‌های طرح‌واره واسطه این اثرات بودند [۶]. پورعابد و بهرامی (۱۴۰۰) در مطالعه‌ای اعلام کردند طرح‌واره‌های ناسازگار حوزه‌های بریدگی و و طرد، خودگردانی و عملکرد مختل، محدودیت‌های مختل، جهت‌مندی، و گوش‌به‌زنگی بیش از حد و بازداری با اضطراب اجتماعی و خودپنداره بدنی ارتباط مثبت معناداری دارد [۷].

یانگ معتقد است که طرح‌واره‌های ناسازگار اولیه الگوهای ثابت و دیرپای از باورها و احساسات مهمی در مورد خود و محیط هستند که افراد بدون چون‌وچرا آن‌ها را پذیرفته‌اند و از طریق آن‌ها به جهان نگاه می‌کنند [۸]. طرح‌واره‌های ناسازگار اولیه، بخش پایه‌ای و درعین‌حال سخت شناخت‌های افراد هستند که غالباً در دوره‌های تحول رشد، شکل گرفته و می‌توانند رفتارهای فردی را تبیین و به سمت خاصی سوق دهند و قابل‌انتظارترین پیش‌بینی را فراهم کنند، همچنین روابط بین فردی و تصور ذهنی از خویش‌داری نیز تحت تأثیر قرار دهند [۹]. یانگ، گلووسکی، ویشار (۱۴۰۳)، هجده طرح‌واره‌های ناسازگار اولیه را شناسایی کرده‌اند که در پنج حوزه قرار می‌گیرند. اولین حوزه، طرد و بریدگی است که نشان دهنده عدم احساس امنیت و برقراری ارتباط رضایت بخش با دیگران می‌باشد. طرح‌واره‌های این حوزه عبارت‌اند از: محرومیت هیجانی، رهاشدگی، بی‌اعتمادی، انزوای اجتماعی، نقص/شرم؛ دومین حوزه، عملکرد و خودگردانی مختل است که شامل توقع فرد از خود و پیرامونش برای رسیدن به استقلال و عملکرد موفقیت‌آمیز می‌شود. طرح‌واره‌های این حوزه عبارت‌اند از: شکست معتقد است

نشان دادند، بین طرح‌واره‌های هیجانی و تصویر بدن با انگیزش درونی، تنظیم خودآمیخته و تنظیم خودپذیر رابطه مثبت معنی‌دار و با تنظیم متمایل به درون رابطه منفی معنی‌داری وجود دارد. همچنین طرح‌واره‌های هیجانی و تصویر بدن در کل ۶۹ درصد از تغییرات تنظیم رفتار ورزشی زنان را پیش‌بینی می‌کنند. طرح‌واره‌های هیجانی با ضریب تأثیر ۲۳ درصد بیشترین قدرت پیش‌بینی تنظیم رفتار ورزشی زنان را دارد [۱۴].

در خصوص ارزیابی ویژگی‌های شخصیتی ورزشکاران والیبالیست‌تاکتون تحقیقاتی کمی صورت گرفته است. برای مثال، پژوهش زمانی ثانی، فحی رضایی، امین برنجی، حسن‌پور (۱۴۰۲) تفاوت آماری معناداری بین سبک‌های مختلف شناختی بدون در نظر گرفتن ورزشکار بودن یا نبودن نشان داد به طوری که افراد مستقل از زمینه و بی‌طرف زمان واکنش کمتری در جستجوی بینایی نسبت به گروه وابسته به زمینه داشتند. در ورزش والیبالیست علاوه بر جستجوی بینایی، سبک‌شناختی افراد در واکنش بهتر به توپ یا حریف بایستی مدنظر قرار گیرد [۱۵]. استادیان کمارعلیا و آقابابا (۱۴۰۱) در پژوهشی نشان دادند بهبود برخی ویژگی‌های روانی ورزشکاران والیبالیست دختر همچون خودکارآمدی و ترس از ارزیابی منفی منجر به بهبود عملکرد و سلامت جسمی و روانی آن‌ها می‌شوند [۱۶].

محمدی، مشکاتی، ژیانپور (۱۳۹۷) منابع کارآمدی ورزشکاران تیم ملی والیبالیست ایران را در کارآمدی فردی و جمعی می‌دانند. انواع کارآمدی فردی شامل "تشویق و انگیزه مربی"، "ایمان مربی به بازیکن"، "دانش فنی و روانشناختی" و "موفقیت‌های گذشته" و کارآمدی جمعی شامل "قدرت رهبری"، "حمایت اجتماعی مربی" و "موفقیت‌های گذشته" شناسایی کردند. موفقیت‌های گذشته کد مشترک بین کارآمدی فردی و جمعی می‌باشد [۱۷]. محمدی، مشکاتی، و ژیان پور (۱۳۹۵) منابع کارآمدی جمعی از تجارب ورزشکاران تیم ملی والیبالیست ایران در قالب ۶ کد تبیینی "دستاوردهای تیمی"، "تمرین‌های تیمی"، "تعاملات بین‌تیمی"، "حامیان تیمی"، "کارآمدی مربی" و "وحدت روانی تیمی" شناسایی نمودند. در نتیجه کارآمدی جمعی برای رسیدن به موفقیت‌های بیشتر والیبالیست ایران در عرصه‌های بین‌المللی دارای اهمیت والایی است [۱۸]. مطالعه سلمان، پورآقایی اردکانی و فهیمی (۱۳۹۵) نشان داد سرسختی ذهنی با راه‌های مقابله با استرس و سبک‌های مساله‌مدار، شهودی و اجتناب‌مدار در والیبالیست‌ها رابطه معنی‌دار دارد. بیش از ۸٪ تغییرات راه‌های مقابله با استرس توسط سرسختی ذهنی تبیین می‌شود. همچنین بین خوش‌بینی با سرسختی ذهنی و مولفه‌های اطمینان و کنترل رابطه معنی‌دار دارد و بیش از ۱۸٪ تغییرات سرسختی ذهنی توسط خوش‌بینی تبیین می‌شود. اما خوش‌بینی تنها با سبک‌های شهودی مقابله با استرس رابطه معنی‌دار دارد. در نتیجه والیبالیست‌های سرسخت‌تر با روش‌های بهتری با استرس مقابله می‌کنند. همچنین با آموزش مهارت‌های خوش‌بینی می‌توان سرسختی ذهنی را بهبود داد [۴]. عزیزی نوذری پور (۱۴۰۰) در پژوهشی نشان داد مسئولیت‌پذیری اجتماعی نسبت به مسئولیت‌پذیری فردی بیشترین تأثیر را بر عملکرد

تیمی ورزشکاران لیگ برتر والیبالیست کشور دارد. ورزشکاران با شرکت فعال در فعالیت‌های ورزشی فرصت روبه‌رو شدن با چالش‌ها و موانع را تجربه می‌کنند و سخت‌کوشی، ایستادگی و پشتکار آنان از این طریق پرورش می‌یابد و زمینه‌ای برای تقویت این مهارت‌های ارزشمند در سایر موقعیت‌های زندگی برای آنان فراهم می‌شود. قضاوت‌های مثبت کارکنان درباره اقدامات مسئولیت‌پذیری اجتماعی سازمان به بهبود عملکرد آنها منجر می‌شود [۱۹]. صالحیان و بصیرنیا (۱۴۰۲) در پژوهشی نشان دادند عملکرد چرخش ذهنی ورزشکاران نخبه در مقایسه با دانشجویان ورزشکار غیرنخبه رشته والیبالیست بیشتر است. همچنین عملکرد چرخش ذهنی در پسران نسبت به دختران بالاتر بود. از آنجا که تمرینات ورزشی، چرخش ذهنی را افزایش می‌دهد، می‌توان اظهار داشت که تمرینات ورزشی، سایر حوزه‌های شناختی را نیز افزایش می‌دهد و این مورد، ارزش اجرا شدن در فرایند آموزش و پرورش و حتی سطوح باشگاهی را دارد [۱۱].

بنابراین، از عواملی که به نظر می‌رسد عملکرد ورزشکاران را در شرایط پرتنش همچون محیط‌های رقابتی ورزشی تحت تأثیر قرار می‌دهد طرح‌واره‌های اولیه هستند که نقش مهمی در سازگاری ما با وقایع آسیب‌زا دارند. یافتن نیمرخ شخصیتی ورزشکاران، یکی از مهم‌ترین موضوعات پژوهشی در مطالعات روان‌شناختی در حوزه ورزش بوده است. به گونه‌ای که فعالیت ورزشی شخصیت افراد را شکل می‌دهد و ویژگی‌های شخصیتی شکل یافته در اتخاذ راه‌حل‌ها در موقعیت شروع اعم از انتخاب و شرکت در نوع ورزش تأثیر دارد و حتی میزان شدت برخی ویژگی‌های شخصیتی ممکن است نتیجه رقابت در ورزش‌های فردی را تعیین کند [۲۰]. به گونه‌ای که تعیین طرح‌واره‌های ناسازگار غالب ورزشکاران رشته والیبالیست می‌تواند زمینه را جهت استعدادیابی علمی فراهم کند و نیز کمک شایانی برای مربیان، ورزشکاران، پژوهشگران و مسئولان سازمان‌های ورزشی، به خصوص فدراسیون والیبالیست جمهوری اسلامی ایران در امر استعدادیابی و پرورش بازیکنان نخبه والیبالیست آینده باشد. علی‌رغم اهمیت طرح‌واره‌های ناسازگار اولیه در حوزه روان‌شناسی ورزشی، به خصوص به دلیل تأثیرگذاری مستقیم این متغیر بر عملکرد ورزشکاران رشته والیبالیست و موفقیت آن‌ها در میادین ورزشی، کمبود پیشینه تحقیقات داخلی و خارجی در خصوص طرح‌واره‌های ناسازگار اولیه و شناسایی نشدن آنان در ورزشکاران والیبالیست از خلأهای پژوهشی است. اثرگذاری طرح‌واره‌های ناسازگار اولیه بر موفقیت/شکست ورزشکاران حین، قبل و بعد از مسابقات ورزشی [۵]، مولفان را برآن داشت که با استفاده از این پژوهش سطح دانش نظری در روان‌شناسی ورزشی در حیطه طرح‌واره‌های ناسازگار اولیه در جمعیت ورزشکاران والیبالیست افزایش یابد تا بتوان به صورت کاربردی گام‌هایی را برای رفع آسیب ناشی از طرح‌واره‌ها در این جمعیت برداشت.

در مجموع باتوجه‌به مطالب فوق و اهمیتی که طرح‌واره‌ها در زندگی و روابط فردی، اجتماعی، خانوادگی، ورزشی و شغلی افراد دارند و نیز

ورزشکار حرفه‌ای (در لیگ ۱ و بالاتر شرکت می‌کنند-۳۶ نفر). سطوح کسب مقام در نمونه پژوهشی عبارت‌اند از: ۴۷٪ مقام ندارند (۲۲۰ نفر)، ۲۱٪ مقام شهرستانی (۹۹ نفر)، ۲۲٪ مقام استانی (۱۰۵ نفر)، ۷٪ مقام کشوری (۳۴ نفر)، ۱٪ مقام بین‌المللی (۵ نفر).

ملاک‌های ورود و خروج: حداقل سابقه ورزشی ۱ سال در رشته والیبالی، حداقل مدرک تحصیلی سیکل انتخاب شدند.

ابزارهای جمع‌آوری اطلاعات

۱- پرسشنامه دموگرافیک شامل: سؤالاتی درباره سن، جنسیت، سطح تحصیلات، شغل، طول مدت ورزش و نوع فعالیت ورزشی خواهد بود.
۲- پرسشنامه طرح‌واره-بانگ، فرم کوتاه ۷۵ سوالی YSQ-SF: شکل کوتاه پرسشنامه طرح-واره-ها برای اندازه‌گیری ۱۵ طرح‌واره ناسازگار اولیه (بانگ، ۲۰۰۵) بر اساس فرم اصلی تهیه شده است. فرم بلند دارای ۲۰۵ سوال و فرم کوتاه ۷۵ سوال دارد. هر سوال بر روی یک مقیاس ۶ درجه‌ای (کاملاً غلط=۱، تقریباً غلط=۲، بیشتر درست تا غلط=۳، اندکی درست=۴، تقریباً درست=۵، کاملاً درست=۶) نمره‌گذاری می‌شود. در فرم کوتاه، هر طرح‌واره توسط پنج سوال سنجیده می‌شود. در این پرسشنامه، نمره بالا نشان‌دهنده طرح‌واره‌های ناسازگارانه اولیه است. در پژوهش حاضر به‌منظور سنجش طرح-واره‌های ناسازگار اولیه از فرم کوتاه (۷۵ سوالی) پرسشنامه طرح‌واره بانگ استفاده شده است که ۱۵ طرح‌واره ناسازگار اولیه را در قالب ۵ حوزه می‌سنجد. این طرح-واره‌ها عبارت‌اند از: بریدگی و طرد (۱-رهاشدگی/ بی‌ثباتی، ۲-بی‌اعتمادی/ سوء رفتار، ۳- محرومیت هیجانی، ۴-نقص/ شرم، ۵-انزوای اجتماعی/ بیگانگی)، خودمختاری و عملکرد مختل (۶-وابستگی/ بی‌کفایتی، ۷- آسیب‌پذیری نسبت به ضرر/ بیماری، ۸-خود تحول-نیافته، ۹- شکست)، محدودیت-های مختل (۱۰-استحقاق/ بزرگ‌منشی، ۱۱- خویشتن‌داری و خود-انضباطی ناکافی)، دیگر جهت-مندی (۱۲- اطاعت، ۱۳- ایثار) و گوش به زنگی بیش از حد و بازداری (۱۴-بازداری هیجانی، ۱۵-معیارهای سرسختانه/عیب-جویی افراطی) [۲۱]. مهدوی و آزادی (۱۴۰۰) ساختار عاملی و روایی سازه آن را تأیید کرده‌اند. در پژوهش آنان ضریب پایایی پرسش‌نامه از طریق روش آلفای کرونباخ ۰/۹۶ = به دست آمد. این ضریب برای حوزه‌های طرح-واره‌ها در دامنه‌ای از ۰/۶۷ تا ۰/۸۶ قرار داشت [۲۲].

شیوه اجرای پژوهش: روش اجرای پژوهش بدین صورت بود که پس از کسب مجوزهای لازم از بین باشگاه‌های ورزشی کل کشور، از افراد داوطلب و در دسترس که ملاک‌های ورود به پژوهش را بر اساس فرم خودگزارشی داشتند تا رسیدن به ۴۶۳ نفر دعوت می‌شد تا پرسشنامه دموگرافیک و طرح‌واره بانگ را به صورت آنلاین تکمیل نمایند. ابتدا در شروع کار، رضایت‌نامه ای به ورزشکاران داده شد و هدف و محتوای تحقیق برای آنها شرح و به سوالات آنها در مورد این طرح پاسخ گفته خواهد شد و نظر مساعد شرکت‌کنندگان در طرح جلب می‌گردد و به آنها اطمینان داده خواهد شد که هر زمان تمایل به ادامه همکاری را نداشته باشند،

از آنجایی که این مفاهیم از ابعاد مهم شخصیتی افراد شناخته شده و می‌توانند تأثیر بسیار زیادی در موفقیت یا شکست در روابط بین‌فردی، اجتماعی و ورزشی برای ورزشکاران ایفا کنند، این پژوهش به تعیین و شناسایی طرح‌واره‌های ناسازگار اولیه در ورزشکاران رشته والیبالی می‌پردازد که این امر بر بدیع و نو بودن مطالعه با توجه به ابعاد جنسیتی می‌افزاید. اهداف ویژه عبارت‌اند از: ۱) تعیین و شناسایی انواع طرح‌واره‌های ناسازگار اولیه ورزشکاران والیبالی؛ ۲) تعیین و شناسایی طرح‌واره‌های ناسازگار ورزشکاران زن رشته والیبالی؛ ۳) تعیین و شناسایی طرح‌واره‌های ناسازگار اولیه ورزشکاران مرد رشته والیبالی؛ ۴) رابطه سطوح عملکرد ورزشی و طرح‌واره‌های ناسازگار اولیه ورزشکاران والیبالی؛ ۵) رابطه سطوح مدال‌های کسب شده و طرح‌واره‌های ناسازگار اولیه ورزشکاران والیبالی. ۶) پیش‌بینی ویژگی‌های دموگرافیک و طرح‌واره‌های ناسازگار اولیه ورزشکاران والیبالی.

روش‌شناسی

شرکت‌کننده‌ها

این مطالعه به روش توصیفی بر روی ۴۶۳ ورزشکار رشته والیبالی باشگاه‌های شهرهای مختلف ایران انجام شد که به روش نمونه‌گیری در دسترس انتخاب شدند.

جامعه آماری پژوهش: جامعه آماری پژوهش حاضر شامل تمامی ورزشکاران زن و مرد کشور با حداقل سن ۱۷ سال بود.

نمونه آماری پژوهش و روش گزینش آن: بر اساس جدول مورگان تعداد نمونه پژوهش ۳۸۶ نفر باید باشد که برای اعتبار بیشتر و احتمال ریزش افراد، ۴۶۳ ورزشکار رشته والیبالی از باشگاه‌های تمامی استان‌های ایران در سال ۱۴۰۲ به روش نمونه‌گیری در دسترس انتخاب شدند. نمونه پژوهش شامل ۴۴٪ مرد (۲۱۴ نفر) و ۵۳٪ زن (۲۴۹ نفر) با میانگین وزنی ۶۶ کیلوگرم (۴۳-۱۶۶ کیلوگرم)، ۱۷۰±۱۲ سانتی‌متر قد در ۲۵۵ رشته‌های تحصیلی دارای سابقه ۵±۷ سال در رشته والیبالی در سمت‌های ورزشکار (۳۹۳ نفر) ۸۴٪، مربی (۲۵ نفر) ۵٪، داور (۱۱ نفر)، ورزشکار/مربی (۱۶ نفر) ۲٪، ورزشکار/مربی، داور (۷ نفر) ۱٪، مدیر ورزشی (۱۲ نفر)، در مقاطع تحصیلی دیپلم (۸۲ نفر) ۱۷٪، کاردانی (۵۳ نفر) ۱۱٪، کارشناسی (۲۷۵ نفر) ۵۹٪، کارشناسی ارشد (۴۲ نفر) ۹٪، دکتری (۱۱ نفر) ۲٪ با وضعیت متاهل (۹۴ نفر) ۲۰٪، مجرد (۳۵۰ نفر) ۶۵٪، نامزد (۱۶ نفر) ۳٪، مطلقه (۳ نفر) ۱٪ بود. وضعیت اشتغال نمونه پژوهشی شامل ۸٪ دنیال کار ولی بیکار (۳۹ نفر)، ۲٪ خانه دار (۱۳ نفر)، ۵٪ خوداشتغال (۲۴ نفر)، ۵۵٪ دانشجو/دانش آموز (۲۵۸ نفر)، ۱٪ قادر به کارکردن نبودند (۸ نفر)، ۲۵٪ مشغول به کار با حقوق ثابت (۱۱۸ نفر)، ۱٪ بازنشسته (۳ نفر) بود. سطوح عملکرد ورزشی نمونه پژوهشی عبارت‌اند از: ۵۴٪ صرفاً برای سلامتی ورزش می‌کنند و یا داور یا مدیر هستند (۲۵۲ نفر)، ۲۱٪ ورزشکار آماتور (۹۹ نفر)، ۱۶٪ ورزشکار نیمه حرفه‌ای (در تیم‌های استانی و لیگ ۲ و ۳ کشوری شرکت دارد-۷۶ نفر)، ۷٪

۱۲	۴±۱/۰۰	۴±۱/۱۰	۴±۱/۰۰
۱۳	۳±۱/۰	۳±۱/۰	۳±۱/۰
۱۴	۴/۰۶±۱/۱۰	۴/۰۰±۱/۱۰	۴/۰۱±۱/۰۹
۱۵	۴/۰۰±۱/۰۹	۴/۰۰±۱/۰	۴/۰۰±۱/۰۹

الف-بریدگی و طرد (۱-رهاشدگی/ بی-ثباتی، ۲-بی-اعتمادی/ سوءرفتار، ۳- محرومیت هیجانی، ۴-نقص/شرم، ۵-انزوای اجتماعی/ بیگانگی)، ب-خودمختاری و عملکرد مختل (۶-وابستگی/ بی-کفایتی، ۷- آسیب‌پذیری نسبت به ضرر/ بیماری، ۸-خود تحول-نیافته، ۹- شکست)، ج-محدودیت-های مختل (۱۰-استحقاق/ بزرگ-منشی، ۱۱-خویش‌نمندی و خود-انضباطی ناکافی)، د-دیگر جهت-مندی (۱۲- اطاعت، ۱۳-ایشار)، ه-گوش به زنگی بیش از حد و بازداری (۱۴-بازداری هیجانی، ۱۵- معیارهای سرسختانه/عیب-جویی افراطی).

همان‌طور که در جدول ۲ مشاهده می‌شود توزیع تمامی طرح‌واره ناسازگار اولیه در ورزشکاران والیبال با توزیع نرمال تفاوت معناداری وجود دارد ($p < 0.05$). در مردان ورزشکار والیبال، توزیع تمامی طرح‌واره ناسازگار اولیه با توزیع نرمال به جز گوش به زنگی بیش از حد و بازداری به طور قابل توجهی نسبت به توزیع نرمال تفاوت وجود دارد ($p < 0.05$). در بانوان، به طور کلی بین میانگین تمامی طرح‌واره‌های ناسازگار اولیه با توزیع نرمال تفاوت وجود دارد ($p < 0.05$).

جدول ۲. نتایج آزمون کلموگروف-اسمیرنوف برای مقایسه توزیع طرح‌واره‌های ناسازگار اولیه با توزیع نرمال در زنان و مردان ورزشکار والیبال

متغیر	زنان	مردان	کل
آزمون	لیلیفورس	معدناداری	لیلیفورس
کلی	۰/۰۴۷	۰/۰۵۰	۰/۰۴۰
الف	۰/۰۸۸	۰/۰۸۳	۰/۰۸۵
ب	۰/۰۰۱	۰/۰۰۱	۰/۰۰۱
ج	۰/۰۳۷	۰/۰۴۸	۰/۰۳۵
د	۰/۰۳۵	۰/۰۶۷	۰/۰۴۸
ه	۰/۰۵۰	۰/۰۶۱	۰/۰۴۳
۱	۰/۰۰۱	۰/۰۰۱	۰/۰۰۱
۲	۰/۰۰۱	۰/۰۰۱	۰/۰۰۱
۳	۰/۰۰۱	۰/۰۰۱	۰/۰۰۱
۴	۰/۰۰۱	۰/۰۰۱	۰/۰۰۱
۵	۰/۰۰۱	۰/۰۰۱	۰/۰۰۱
۶	۰/۰۰۱	۰/۰۰۱	۰/۰۰۱
۷	۰/۰۰۱	۰/۰۰۱	۰/۰۰۱
۸	۰/۰۰۱	۰/۰۰۱	۰/۰۰۱
۹	۰/۰۰۱	۰/۰۰۱	۰/۰۰۱

می‌توانند از پژوهش‌کناره گیری نمایند. سپس پرسشنامه‌ها در اختیار شرکت‌کنندگان قرار گرفته تا تکمیل نمایند. در صورتیکه ابهامی وجود داشته باشد پژوهشگران به آزمودنی‌ها پاسخ لازم را خواهند داد. برای تجزیه و تحلیل داده‌ها از یافته‌های جمعیت‌شناختی، روش‌های آماری توصیفی (میانگین و انحراف استاندارد) و در سطح استنباطی از آزمون کلموگروف-اسمیرنوف، تحلیل واریانس چندگانه، تحلیل واریانس یک‌راهه، آزمون پیگیری شفه، آزمون t مستقل استفاده شد. ضمناً داده‌های پژوهشی توسط برنامه کامپیوتری SPSS، مورد تجزیه و تحلیل آماری قرار خواهد گرفت و سطح معنی‌دار ۰/۰۵ برای این پژوهش انتخاب شد.

نتایج

همان‌طور که در جدول ۱ مشاهده می‌شود طرح‌واره غالب ورزشکاران والیبال (اعم از زن و مرد) از بین پنج نوع کلی طرح‌واره که میانگین نمرات ۶-۵ کسب نموده‌اند خودمختاری و عملکرد مختل است. از بین ۱۵ نوع طرح‌واره نیز طرح‌واره‌های غالب ورزشکاران والیبال که میانگین نمرات ۶-۵ کسب نموده‌اند عبارت‌اند از: انزوای اجتماعی/بیگانگی، وابستگی/بی-کفایتی، آسیب‌پذیری نسبت به ضرر/بیماری، خود تحول-نیافته، البته طرح‌واره خود تحول-نیافته در زنان حد نصاب طرح‌واره غالب را کسب نموده است و در مردان طرح‌واره شکست نیز به جز موارد بالا حدنصاب طرح‌واره غالب را کسب نموده است.

جدول ۱. میانگین و انحراف استاندارد سازه‌های طرح‌واره ناسازگار اولیه

متغیر	زنان	مردان	کل
کلی	۳±۰٫۰	۳±۰٫۰	۳±۰٫۰
الف	۴±۰٫۰	۴±۰٫۰	۴±۰٫۰
ب	۵/۰۶±۰٫۰	۵±۰٫۰	۵/۰۸±۰٫۰
ج	۴±۰٫۰	۴±۰٫۰	۴±۰٫۰
د	۴±۱/۰۱	۴±۱/۰۵	۴±۱/۰۲
ه	۴±۰٫۰	۴±۱/۰۴	۴±۰٫۰
۱	۴±۱/۰	۴±۱/۰۳	۴±۱/۰
۲	۴±۱/۰	۴±۱/۰	۴±۱/۰
۳	۴±۱/۰	۴±۰٫۰	۴±۱/۰۷
۴	۴±۱/۰۵	۴±۰٫۰	۴±۱/۰۲
۵	۵±۰٫۰	۵±۰٫۰	۵±۰٫۰
۶	۵±۱/۰۶	۵±۰٫۰	۵±۱/۰۳
۷	۵±۰٫۰	۵±۰٫۰	۵±۰٫۰
۸	۴±۱/۰۹	۵/۰۷±۱/۰۳	۵±۱/۰۸
۹	۴±۱/۰۲	۵/۰۴±۰/۰	۴±۱/۰۱
۱۰	۴±۱/۰۲	۴±۰٫۰	۴±۰٫۰
۱۱	۳±۱/۰	۳±۱/۰	۳±۱/۰

کلی	۰/۰۰۰۱	۰/۰۰۰۱	۰/۰۰۰۱	۰/۰۰۰۱	۰/۰۰۰۱	۰/۰۰۰۱	۰/۰۰۰۱	۰/۰۰۰۱	۰/۰۰۰۱
الف	۰/۰۱۶	۱۸	۰/۰۰۱	۵/۰۰	۳۶۶۴۷	۰/۰۰۱	۰/۰۰۱	۰/۰۰۱	۰/۰۰۱
ب	۰/۰۰۵	۲/۰۰	۰/۰۰۱	۷/۰۰	۰/۰۰۱	۰/۰۰۱	۰/۰۰۱	۰/۰۰۱	۰/۰۰۱
ج	۰/۰۴۲	۲/۰۰	۰/۰۰۲	۴/۰۰	۰/۰۲۷	۰/۰۰۱	۰/۰۰۱	۰/۰۰۱	۰/۰۰۱
د	۰/۰۰۰۱	۱/۰۰	۰/۰۲۸	۲	۰/۰۰۶	۰/۰۰۱	۰/۰۰۱	۰/۰۰۱	۰/۰۰۱
ه	۰/۰۶۹	۲/۰۰	۰/۰۰۷	۴/۰۰	۰/۰۲۹	۰/۰۰۱	۰/۰۰۱	۰/۰۰۱	۰/۰۰۱
۱	۰/۰۰۰۱	۱/۰۰	۰/۰۰۰۱	۱/۰۰	۰/۰۰۰۱	۰/۰۰۰۱	۰/۰۰۰۱	۰/۰۰۰۱	۰/۰۰۰۱
۲	۰/۰۰۷۵	۲/۰۰	۰/۰۴۱	۲/۰۰	۰/۰۰۰۱	۰/۰۰۰۱	۰/۰۰۰۱	۰/۰۰۰۱	۰/۰۰۰۱
۳	۰/۰۱۱	۲/۰۰	۰/۰۰۳	۴/۰۰	۰/۰۰۶	۰/۰۰۱	۰/۰۰۱	۰/۰۰۱	۰/۰۰۱
۴	۰/۰۸۸	۱۶	۰/۰۰۰۱	۱	۰/۰۲۳	۰/۰۰۱	۰/۰۰۱	۰/۰۰۱	۰/۰۰۱
۵	۰/۰۸۷	۱۸	۰/۰۰۱	۵/۰۰	۰/۰۰۰۱	۰/۰۰۰۱	۰/۰۰۰۱	۰/۰۰۰۱	۰/۰۰۰۱
۶	۰/۰۰۳	۲/۰۰	۰/۰۰۰۱	۶/۰۰	۰/۰۰۰۱	۰/۰۰۰۱	۰/۰۰۰۱	۰/۰۰۰۱	۰/۰۰۰۱
۷	۰/۰۰۴	۲/۰۰	۰/۰۰۰۱	۸/۰۰	۰/۰۰۰۱	۰/۰۰۰۱	۰/۰۰۰۱	۰/۰۰۰۱	۰/۰۰۰۱
۸	۰/۰۳۴	۲/۰۰	۰/۰۰۱	۵/۰۰	۰/۰۰۰۱	۰/۰۰۰۱	۰/۰۰۰۱	۰/۰۰۰۱	۰/۰۰۰۱
۹	۰/۰۹۰	۹	۰/۰۰۶	۴/۰۰	۰/۰۰۰۱	۰/۰۰۰۱	۰/۰۰۰۱	۰/۰۰۰۱	۰/۰۰۰۱
۱۰	۰/۰۱۲	۲/۰۰	۰/۰۰۱	۵/۰۰	۰/۰۰۰۱	۰/۰۰۰۱	۰/۰۰۰۱	۰/۰۰۰۱	۰/۰۰۰۱
۱۱	۰/۰۰۰۱	۱/۰۰	۰/۰۳۹	۲/۰۰	۰/۰۲۰	۰/۰۰۱	۰/۰۰۱	۰/۰۰۱	۰/۰۰۱
۱۲	۰/۰۸۹	۱۳	۰/۰۰۲	۴/۰۰	۳۶۷۰۸	۰/۰۰۱	۰/۰۰۱	۰/۰۰۱	۰/۰۰۱
۱۳	۰/۰۰۰۱	۱/۰۰	۰/۰۰۰۱	۰/۰۰۰۱	۰/۰۰۴	۰/۰۰۱	۰/۰۰۱	۰/۰۰۱	۰/۰۰۱
۱۴	۰/۰۵۶	۲/۰۰	۰/۰۲۴	۳/۰۰	۰/۰۳۷	۰/۰۰۱	۰/۰۰۱	۰/۰۰۱	۰/۰۰۱
۱۵	۰/۰۰۰۱	۱/۰۰	۰/۰۰۳	۴/۰۰	۰/۰۰۰۱	۰/۰۰۰۱	۰/۰۰۰۱	۰/۰۰۰۱	۰/۰۰۰۱

آزمون t مستقل نشان داد بین زنان و مردان در طرح‌واره کلی، تمامی مولفه‌ها به جز مولفه اطاعت ($p > 0.05$) تفاوت معناداری وجود دارد ($p < 0.05$). بعلاوه، آزمون تحلیل واریانس چندگانه نشان داد به طور کلی اثر سطوح عملکرد ورزشی و مدال‌های کسب شده بر طرح‌واره‌های اولیه و مولفه‌های آن معنادار است ($p < 0.0001$) و نیز اثر تعاملی سطوح عملکرد ورزشی و مدال‌های کسب شده بر طرح‌واره‌های اولیه معنادار است (به دلیل اختصار از آوردن جداول مربوطه خودداری شد) و نیز به طور اختصاصی (آزمون تحلیل واریانس یک راهه) نشان دادند طرح‌واره‌های ناسازگار اولیه و تمام مولفه‌های آن در ورزشکاران والیبالی در سطوح مختلف عملکرد ورزشی تفاوت قابل ملاحظه‌ای وجود دارد و با توجه به سطوح مدال‌های کسب شده نیز به طور کلی در طرح‌واره‌های ناسازگار اولیه، بریدگی و طرد، خودمختاری و عملکرد

۱۰	۰/۰۰۰۱	۰/۰۰۰۱	۰/۰۰۰۱	۰/۰۰۰۱	۰/۰۰۰۱	۰/۰۰۰۱	۰/۰۰۰۱	۰/۰۰۰۱	۰/۰۰۰۱
۱۱	۰/۰۰۱	۰/۰۴۵	۰/۰۳۳	۰/۰۶۸	۰/۰۰۲	۰/۰۰۱	۰/۰۰۱	۰/۰۰۱	۰/۰۰۱
۱۲	۰/۰۰۰۱	۰/۰۰۰۱	۰/۰۰۰۱	۰/۰۰۰۱	۰/۰۰۰۱	۰/۰۰۰۱	۰/۰۰۰۱	۰/۰۰۰۱	۰/۰۰۰۱
۱۳	۰/۰۰۰۱	۰/۰۵۰	۰/۰۰۳	۰/۰۸۳	۰/۰۰۱	۰/۰۰۱	۰/۰۰۱	۰/۰۰۱	۰/۰۰۱
۱۴	۰/۰۰۰۱	۰/۰۴۹	۰/۰۰۶	۰/۰۷۸	۰/۰۰۱	۰/۰۰۱	۰/۰۰۱	۰/۰۰۱	۰/۰۰۱
۱۵	۰/۰۰۰۱	۰/۰۷۷	۰/۰۰۱	۰/۰۰۰۱	۰/۰۰۰۱	۰/۰۰۰۱	۰/۰۰۰۱	۰/۰۰۰۱	۰/۰۰۰۱

الف-بریدگی و طرد (۱-رهاشدگی) بی-ثباتی، ۲-بی-اعتمادی/سوءرفتار، ۳-محرومیت هیجانی، ۴-نقص/شرم، ۵-انزوای اجتماعی/بیگانگی، ب-خودمختاری و عملکرد مختل (۶-وابستگی) بی-کفایتی، ۷-آسیب‌پذیری نسبت به ضرر/بیماری، ۸-خود-تحول-نیافته، ۹-شکست، ج-محدودیت-های مختل (۱۰-استحقاق/بزرگ-منشی، ۱۱-خویش‌داری و خود-انضباطی ناکافی)، د-دیگر-جهت-مندی (۱۲-اطاعت، ۱۳-ایثار)، ه-گوش به زنگی بیش از حد و بازداری (۱۴-بازداری هیجانی، ۱۵-معیارهای سرسختانه/عیب-جویی افراطی).

در زمینه مقایسه بانوان و مردان ورزشکار والیبالی، پیش‌شرط آزمون لوین یکسانی واریانس‌ها را تایید نمود. پیش از اجرای آزمون تحلیل واریانس چندگانه به بررسی شرط عدم تعامل میان متغیر مستقل با متغیر وابسته اقدام شد و یافته‌ها نشان دادند برای تمام متغیرها به تغییر مقدار آماره آزمون تعامل میان سطح عملکرد ورزشی و مدال‌های کسب شده با انواع طرح‌واره‌های ناسازگار اولیه از لحاظ آماری معنی‌دار نیست ($p < 0.05$) و شرط ترازوی شیب‌های رگرسیون برای تحلیل واریانس برقرار است. یکی دیگر از پیش‌فرض‌های تحلیل واریانس، همگنی واریانس‌های خطای متغیر وابسته در بین عامل (سطح عملکرد ورزشی و مدال‌های کسب شده) است. برای آزمون همگنی واریانس‌های خطا از آزمون لوین استفاده شد. برای تمام متغیرها به تغییر مقدار آماره آزمون تعامل میان سطح عملکرد ورزشی و مدال‌های کسب شده با انواع طرح‌واره‌های ناسازگار اولیه از لحاظ آماری معنی‌دار نبود ($p < 0.05$) و شرط ترازوی شیب‌های رگرسیون برای تحلیل واریانس برقرار است. بعلاوه، بر اساس مقادیر آماره‌ی لوین ($p < 0.05$) آزمون فرضیه همگنی واریانس‌های خطا انواع طرح‌واره‌های ناسازگار اولیه مورد تأیید قرار می‌گیرد؛ یکی دیگر از پیش‌فرض‌های تحلیل واریانس، فرض نرمال بودن مانده‌های مدل است. برای آزمون نرمال بودن از روش کلموگروف-اسمیرنوف استفاده شد. آماره z کلموگروف-اسمیرنوف برای انواع طرح‌واره‌های ناسازگار اولیه ($p < 0.05$) معنادار نبود؛ بنابراین، فرض نرمال بودن باقیمانده‌های مدل برای انواع طرح‌واره‌های ناسازگار اولیه تأیید می‌گردد (برای بیان اختصار از آوردن جداول مربوطه خودداری شد).

جدول ۳. مقایسه طرح‌واره‌های ناسازگار اولیه در والیبالیست‌ها بر اساس جنسیت، سطح عملکرد ورزشی، مدال‌های کسب شده

متغیر	جنسیت	سطح عملکرد ورزشی	مدال‌های کسب شده
آزمون	T	معناداری	معناداری
	F-آنوا	F-آنوا	F-آنوا

نیمه حرفه‌ای در نقص/شرم، آسیب‌پذیری نسبت به ضرر/ بیماری تفاوت معناداری وجود نداشت. در مقایسه میزان همگنی میانگین طرح‌واره‌های ناسازگار در زیر مجموعه‌ها مشخص شد طرح‌واره‌های ناسازگار اولیه گروه سلامتی نسبت به بقیه گروه‌ها در اکثر سازه‌ها تفاوت آشکاری دارد. با این حال، در گروهی که صرفاً برای سلامتی ورزش می‌کنند، طرح‌واره‌های غالب عبارت‌اند از: انزوای اجتماعی/بیگانگی، آسیب‌پذیری نسبت به ضرر/ بیماری، شکست.. در گروه آماتور عبارت‌اند از: خودمختاری و عملکرد مختل، انزوای اجتماعی/بیگانگی، وابستگی/ بی‌کفایتی، آسیب‌پذیری نسبت به ضرر/ بیماری، شکست. در گروه نیمه حرفه‌ای: خودمختاری و عملکرد مختل، انزوای اجتماعی/بیگانگی، وابستگی/ بی‌کفایتی، آسیب‌پذیری نسبت به ضرر/ بیماری، خود تحول- نیافته. در گروه حرفه‌ای: خودمختاری و عملکرد مختل، انزوای اجتماعی/ بیگانگی، وابستگی/ بی‌کفایتی، آسیب‌پذیری نسبت به ضرر/ بیماری، خود تحول نیافته، شکست.

جدول ۵. نتایج آزمون شفه در مقایسه همگنی میانگین زیرمجموعه‌ها در طرح‌واره‌های ناسازگار اولیه بر اساس مدل ورزشی

متغیر	ندارم	شهرستان	استان	کشوری	بین المللی	معناداری
کلی	۴۵۶۶۰	۳/۰۰	۳/۰۰	۳/۰۰	۳/۰۰	۰/۰۰۰۱
الف	۴/۰۰	۴/۰۰	۴/۰۰	۴/۰۰	۴/۰۰	۰/۰۰۰۱
ب	۴/۰۰	۴/۰۰	۴۵۸۴۳	۴۵۹۰۵	۵/۰۰	۰/۰۹۶
ج	۳/۰۰	۴/۰۰	۴/۰۰	۴/۰۰	۴/۰۰	۰/۰۰۰۱
د	۳/۰۰	۴۵۹۰۴	۴/۰۰	۴/۰۰	۴/۰۰	۰/۰۰۰۱
ه	۳/۰۰	۴/۰۰	۴/۰۰	۴/۰۰	۴/۰۰	۰/۰۰۰۱
۱	۴/۰۰	۴/۰۰	۴/۰۰	۴/۰۰	۴/۰۰	۰/۰۰۰۱
۲	۴/۰۰	۴/۰۰	۴/۰۰	۴/۰۰	۳/۰۰	۰/۰۰۰۱
۳	۴/۰۰	۴/۰۰	۴/۰۰	۴/۰۰	۴/۰۰	۰/۰۰۰۱
۴	۴/۰۰	۴/۰۰	۴/۰۰	۴/۰۰	۴/۰۰	۰/۰۰۰۱
۵	۴۵۹۰۵	۵/۰۰	۵/۰۰	۵/۰۰	۵/۰۰	۰/۰۰۰۱
۶	۴/۰۰	۴/۰۰	۴/۰۰	۴/۰۰	۵/۰۰	۰/۰۰۰۱
۷	۴/۰۰	۴/۰۰	۴/۰۰	۴/۰۰	۴/۰۰	۰/۰۰۰۱
۸	۴/۰۰	۴/۰۰	۴/۰۰	۴/۰۰	۴۵۶۶۲	۰/۰۰۰۱
۹	۴/۰۰	۴/۰۰	۴/۰۰	۴/۰۰	۴/۰۰	۰/۰۰۰۱
۱۰	۴/۰۰	۴/۰۰	۴/۰۰	۴/۰۰	۴/۰۰	۰/۰۰۰۱
۱۱	۳/۰۰	۳/۰۰	۳/۰۰	۳/۰۰	۳/۰۰	۰/۰۰۰۱
۱۲	۴۵۷۵۱	۴/۰۰	۴/۰۰	۴/۰۰	۴/۰۰	۰/۰۰۰۱
۱۳	۳/۰۰	۳/۰۰	۳/۰۰	۳/۰۰	۳/۰۰	۰/۰۰۰۱
۱۴	۳/۰۰	۳/۰۰	۴۵۷۵۱	۴/۰۰	۴/۰۰	۰/۰۰۰۱
۱۵	۳/۰۰	۴/۰۰	۴/۰۰	۴/۰۰	۴/۰۰	۰/۰۵

مختل، محدودیت‌های مختل، دیگر جهت‌مندی، ره‌اشدگی/ بی‌ثباتی، محرومیت هیجانی، وابستگی/ بی‌کفایتی، آسیب‌پذیری نسبت به ضرر/ بیماری، خود تحول- نیافته، استحقاق/ بزرگ‌منشی، خویش‌نمندی و خود-انضباطی ناکافی، ایثار)، معیارهای سرسختانه/عیب-جویی افراطی معنادار است ($p < 0/05$) ولی در گوش به زنگی بیش از حد و بازداری، بی-اعتمادی/ سوء رفتار، نقص/شرم، انزوای اجتماعی/بیگانگی، شکست، اطاعت، بازداری هیجانی معنادار نبود ($p > 0/05$).

جدول ۴. نتایج آزمون شفه در مقایسه همگنی میانگین زیرمجموعه‌ها در طرح‌واره‌های ناسازگار اولیه بر اساس سطح عملکرد ورزشی

متغیر	سلامتی	آماتور	نیمه حرفه‌ای	حرفه‌ای	معناداری
کلی	۳/۰۰	۳/۰۰	۳/۰۰	۳/۰۰	۰/۰۰۰۱
الف	۴/۰۰	۴/۰۰	۴/۰۰	۴/۰۰	۰/۰۰۰۱
ب	۴/۰۰	۴۵۷۲۱	۴۵۷۸۲	۵/۰۰	۰/۰۰۰۱
ج	۴/۰۰	۴/۰۰	۴/۰۰	۴/۰۰	۰/۰۰۰۱
د	۴۵۹۰۴	۴/۰۰	۴/۰۰	۴/۰۰	۰/۰۰۰۱
ه	۴/۰۰	۴/۰۰	۴/۰۰	۴/۰۰	۰/۰۰۰۱
۱	۴/۰۰	۴/۰۰	۴/۰۰	۴/۰۰	۰/۰۰۰۱
۲	۴/۰۰	۴/۰۰	۴/۰۰	۴/۰۰	۰/۰۰۰۱
۳	۴/۰۰	۴/۰۰	۴/۰۰	۴/۰۰	۰/۰۰۰۱
۴	۴/۰۰	۴/۰۰	۴/۰۰	۴/۰۰	۰/۰۰۰۱
۵	۴۵۷۸۲	۵/۰۰	۵/۰۰	۵/۰۰	۰/۰۰۰۱
۶	۴/۰۰	۴۵۸۴۳	۵/۰۰	۵/۰۰	۰/۰۰۰۱
۷	۵/۰۰	۵/۰۰	۵/۰۰	۵/۰۰	۰/۰۰۰۱
۸	۴/۰۰	۴/۰۰	۴۵۹۰۵	۵/۰۰	۰/۰۰۰۱
۹	۵/۰۰	۴۵۷۸۲	۴/۰۰	۴۵۷۲۱	۰/۰۰۰۱
۱۰	۴/۰۰	۴/۰۰	۴/۰۰	۴/۰۰	۰/۰۰۰۱
۱۱	۳/۰۰	۳/۰۰	۳/۰۰	۳/۰۰	۰/۰۰۰۱
۱۲	۴/۰۰	۴/۰۰	۴/۰۰	۴/۰۰	۰/۰۰۰۱
۱۳	۳/۰۰	۳/۰۰	۳/۰۰	۳/۰۰	۰/۰۰۰۱
۱۴	۳/۰۰	۴۵۸۷۳	۴۵۸۷۳	۴/۰۰	۰/۰۰۰۱
۱۵	۴/۰۰	۴/۰۰	۴/۰۰	۴/۰۰	۰/۰۰۰۱

الف-بربردگی و طرد (۱-ره‌اشدگی) بی‌ثباتی، ۲- بی‌اعتمادی/ سوء رفتار، ۳- محرومیت هیجانی، ۴-نقص/شرم، ۵-انزوای اجتماعی/بیگانگی)، ب- خودمختاری و عملکرد مختل (۶-وابستگی/ بی‌کفایتی، ۷- آسیب‌پذیری نسبت به ضرر/ بیماری، ۸- خود تحول- نیافته، ۹- شکست)، ج- محدودیت‌های مختل (۱۰- استحقاق/ بزرگ‌منشی، ۱۱- خویش‌نمندی و خود-انضباطی ناکافی)، د- دیگر جهت‌مندی (۱۲- اطاعت، ۱۳- ایثار)، ه- گوش به زنگی بیش از حد و بازداری (۱۴- بازداری هیجانی، ۱۵- معیارهای سرسختانه/عیب-جویی افراطی).

آزمون شفه نشان داد بین تمامی سطوح عملکرد ورزشی در انواع طرح‌واره‌های اولیه تفاوت معناداری وجود دارد فقط بین آماتور و

رابطه بین تحصیلات و وضعیت تاهل با طرح‌واره‌های ناسازگار اولیه است که ۰/۸ درصد از واریانس طرح‌واره‌های ناسازگار اولیه توسط تحصیلات و وضعیت تاهل قابل پیش‌بینی است. همان‌طور که مشاهده می‌شود میزان تغییر ۳ که مربوط به متغیرهای تحصیلات و وضعیت تاهل است در سطح ۰/۰۵ معنادار است. همان‌طور که مشاهده می‌شود نتایج آزمون دوربین واتسون ۱/۰۰ قرار دارد و بنابراین می‌توان استقلال مشاهدات را پذیرفت و تحلیل را دنبال کرد. در جدول آنوا نسبت F برای مجذور همبستگی ۰/۰۰۸ بین تحصیلات و وضعیت تاهل با طرح‌واره‌های ناسازگار اولیه برابر با ۳/۰۰ و در سطح ۰/۰۵ معنادار است. بعلاوه، میزان اثر تحصیلات و وضعیت تاهل بر طرح‌واره‌های ناسازگار اولیه ۰/۰۴۰-، ۰/۰۷۶-، است. همان‌طور که مشاهده می‌شود معناداری میزان ضرایب تأثیر رگرسیون فوق از طریق آزمون t در سطح ۰/۰۵ معنادار است. با توجه به اینکه ضریب B برای کل معادله ۳ است مطابق با جدول زیر معادله رگرسیون برای پیش‌بینی طرح‌واره‌های ناسازگار اولیه از طریق تاهل و تحصیلات بدین نحو نوشته می‌شود:

$$\text{نمره پیش‌بینی‌شده طرح‌واره‌های ناسازگار اولیه از طریق تحصیلات} = ۳ + (X_1 \times ۰.۰۴۰) + (X_2 \times ۰.۰۷۶)$$

$$\text{نمره پیش‌بینی‌شده طرح‌واره‌های ناسازگار اولیه از طریق تاهل} = ۳ + (X_1 \times ۰.۰۷۶)$$

بحث

هدف از این پژوهش شناسایی طرح‌واره‌های ناسازگار اولیه غالب در ورزشکاران رشته والیبال مطابق نظریه یانگ و نیز مقایسه طرح‌واره‌ها بر اساس جنسیت، سطح عملکرد ورزشی، مدال‌های کسب شده بود. یافته‌های پژوهش نشان دادند طرح‌واره غالب ورزشکاران والیبال خودمختاری و عملکرد مختل است و از بین ۱۵ طرح‌واره، طرح‌واره ناسازگار غالب ورزشکاران والیبال عبارت‌اند از: انزوای اجتماعی/بیگانگی، وابستگی/بی‌کفایتی، آسیب‌پذیری نسبت به ضرر/بیماری، خود تحول-نیافته، البته طرح‌واره خود تحول-نیافته در زنان حد نصاب طرح‌واره غالب را کسب ننموده است و در مردان طرح‌واره شکست نیز به جز موارد بالا حدنصاب طرح‌واره غالب را کسب نموده است در حوزه خودمختاری و عملکرد مختل، توقعاتی که فرد از خود و محیط پیرامون دارد با توانایی‌های بالقوه او برای

الف-بریدگی و طرد (۱-رهاشدگی/بی‌ثباتی، ۲-بی‌اعتمادی/سوءرفتار، ۳-محرومیت هیجانی، ۴-نقص/شرم، ۵-انزوای اجتماعی/بیگانگی)، ب-خودمختاری و عملکرد مختل (۶-وابستگی/بی‌کفایتی، ۷-آسیب‌پذیری نسبت به ضرر/بیماری، ۸-خود تحول-نیافته، ۹-شکست)، ج-محدودیت‌های مختل (۱۰-استحقاق/بزرگ‌منشی، ۱۱-خویشترداری و خود-انضباطی ناکافی)، د-دیگر جهت-مندی (۱۲-اطاعت، ۱۳-ایشار)، ه-گوش به زنگی بیش از حد و بازداری (۱۴-بازداری هیجانی، ۱۵-معیارهای سرسختانه/عیب‌جویی افراطی).

آزمون شفه نشان داد بین تمامی گروه‌های سطوح مدال‌های کسب شده در انواع طرح‌واره‌های اولیه تفاوت معناداری وجود دارد. در مقایسه میزان همگنی میانگین طرح‌واره‌های ناسازگار در زیر مجموعه‌ها مشخص شد در طرح‌واره خودمختاری و عملکرد مختل بین سطوح مدال‌های کسب شده تفاوت معناداری وجود ندارد. بعلاوه، به نظر می‌رسد کسانی که مدال ندارند نسبت بقیه افراد در اکثر طرح‌واره‌ها تفاوت آشکاری دارند به طوری که طرح‌واره غالب آنان انزوای اجتماعی/بیگانگی است. باین حال، طرح‌واره غالب گروه دارای مدال شهرستان: انزوای اجتماعی/بیگانگی و آسیب‌پذیری نسبت به ضرر/بیماری؛ در گروه دارای مدال استانی: خودمختاری و عملکرد مختل، انزوای اجتماعی/بیگانگی، وابستگی/بی‌کفایتی، آسیب‌پذیری نسبت به ضرر/بیماری. در گروه دارای مدال کشوری: خودمختاری و عملکرد مختل، انزوای اجتماعی/بیگانگی، وابستگی/بی‌کفایتی، آسیب‌پذیری نسبت به ضرر/بیماری، خود تحول-نیافته. در گروه دارای مدال بین‌المللی: خودمختاری و عملکرد مختل، انزوای اجتماعی/بیگانگی، وابستگی/بی‌کفایتی، آسیب‌پذیری نسبت به ضرر/بیماری، خود تحول-نیافته، شکست.

مطابق با جدول ۵ از بین ویژگی‌های متخلف دموگرافیک والیبالست‌ها، به ترتیب تاهل و تحصیلات قابلیت پیش‌بینی طرح‌واره‌های ناسازگار اولیه را دارند. بعلاوه، رابطه بین تحصیلات و طرح‌واره‌های ناسازگار اولیه منفی معنادار است ($p < ۰/۰۰۱$). به عبارت دیگر، هرچه میزان تحصیلات (از دیپلم به طرف دکتری می‌رود) میزان طرح‌واره‌های ناسازگار اولیه کاسته می‌شود. باین حال، بین وضعیت تاهل و طرح‌واره‌های ناسازگار اولیه با ۹۹ درصد اطمینان رابطه مثبت معنی داری وجود دارد. به عبارت دیگر، ورزشکاران متاهل نسبت به ورزشکاران مجرد دارای طرح‌واره ناسازگار اولیه بیشتری هستند. بعلاوه، مقدار ۰/۰۸۷ مربوط به

جدول ۶. رابطه پیش بین ویژگی‌های دموگرافیک و طرح‌واره‌های ناسازگار اولیه ورزشکاران رشته والیبال

متغیر وابسته	متغیر مستقل	همبستگی پیرسون		خلاصه مدل رگرسیون				ضرایب غیراستاندارد			ضرایب استاندارد		
		R	Sig.	R	F	Sig.	R ²	B	S.E.	بتا	T	Sig.	
طرح‌واره‌های ناسازگار اولیه	تاهل	۰/۰۴۶	۰/۰۰۱	۰/۰۸۷	۳/۰۰	۰/۰۴۳	۰/۰۰۸	۰/۰۲۳	۰/۰۲۸	۰/۰۷۰	۱/۰۰	۰/۰۴۶	
	تحصیلات	۰/۰۴۷	۰/۰۰۱	۰/۰۸۷	۳/۰۰	۰/۰۴۳	۰/۰۰۸	۰/۰۲۳	۰/۰۲۳	۰/۰۶۱	۰/۰۰	۰/۰۴۹	

معناداری وجود دارد. به گونه‌ای که مردان طرحواره ناسازگار اولیه بیشتری نسبت به زنان والیبالیست دارند. در توضیح این مطلب می‌توان گفت از آنجا که تمرینات ورزش والیبالیست، چرخش ذهنی و سایر حوزه‌های شناختی از جمله طرحواره‌های شناختی را افزایش می‌دهد [۲۴]، داشت فرصت تمرین و قرارگیری در محیط‌های تمرین والیبالیست توسط مردان والیبالیست بر میزان طرحواره ناسازگار اولیه آنان اثرگذار است. باین حال، پژوهش حاضر نشان داد ورزشکاران زن و مرد والیبالیست عادت کرده‌اند که به خواسته‌های مربی تن دهند و خواسته‌های خود را نادیده بگیرند و در واقع به طور افراطی به خواسته‌های دیگران عمل می‌کنند و این امر تفاوتی بین زنان و مردان وجود ندارد. در واقع این مطلب نقش ویژگی‌های مربی در طرحواره‌های ناسازگار ورزشکاران والیبالیست را گوش زد می‌نماید.

همان‌طور که استادیان کمارعلیا و آقابابا (۱۴۰۱) در پژوهشی نشان دادند بهبود برخی ویژگی‌های روانی ورزشکاران والیبالیست دختر همچون خودکارآمدی و ترس از ارزیابی منفی منجر به بهبود عملکرد ورزشی آن‌ها می‌شوند [۱۶]. یافته‌های پژوهش حاضر نشان داد به طور کلی سطوح عملکرد ورزشی و مدال‌های کسب شده بر طرحواره‌های اولیه و مولفه‌های اثر دارد و نیز اثر تعاملی سطوح عملکرد ورزشی و مدال‌های کسب شده بر طرحواره‌های اولیه نیز قابل توجه بود. همچنی به طور اختصاصی سطوح عملکرد ورزشی بر طرحواره‌های ناسازگار اولیه والیبالیست‌ها اثر دارد. به گونه‌ای که بین تمامی سطوح عملکرد ورزشی در انواع طرحواره‌های اولیه تفاوت معناداری وجود دارد فقط بین آماتور و نیمه حرفه‌ای در نقص/شرم، آسیب‌پذیری نسبت به ضرر/بیماری تفاوت معناداری وجود نداشت. در توضیح این مطلب می‌توان گفت بین طرحواره‌های هیجانی و تنظیم رفتار ورزشی رابطه وجود دارد [۱۴]. طبق الگوی طرحواره بک طرحواره‌های اضطراب، مرکب از باورهای فرد در مورد عدم توانایی‌های خود است [۲۵]. به عبارت دیگر، همان‌طور که شرایط استرس‌زای رشته والیبالیست منجر به طرحواره‌های ناسازگار اولیه می‌شود، ویژگی‌های شخصیتی و طرحواره‌های ناسازگار با ایجاد اضطراب بر عملکرد ورزشی مؤثرند. همان‌طور که عبادی باربین، صادقی بروجردی، صابونچی (۱۴۰۲) نشان داد که مسئولیت اجتماعی و تعهد حرفه‌ای بر رضایت ورزشکاران لیگ برتر والیبالیست تأثیر مثبت و معناداری دارد [۲۶]. بعلاوه، پژوهش حاضر نشان داد طرحواره‌های ناسازگار اولیه گروه سلامتی نسبت به بقیه گروه‌ها در اکثر سازه‌ها تفاوت آشکاری دارد. باین حال، در گروهی که صرفاً برای سلامتی ورزش می‌کنند، طرحواره‌های غالب عبارت‌اند از: انزوای اجتماعی/بیگانگی، آسیب‌پذیری نسبت به ضرر/بیماری، شکست. در گروه آماتور عبارت‌اند از: خودمختاری و عملکرد مختل، انزوای اجتماعی/بیگانگی، وابستگی/بی‌کفایتی، آسیب‌پذیری نسبت به ضرر/بیماری، شکست. در گروه نیمه‌حرفه‌ای: خودمختاری و عملکرد مختل، انزوای اجتماعی/بیگانگی، وابستگی/بی‌کفایتی، آسیب‌پذیری نسبت به ضرر/بیماری، خود تحول-نیافته. در گروه حرفه‌ای: خودمختاری و

جدایی و عملکرد مستقل یا انجام موفقیت آمیز وظایف در تضاد است. طرحواره‌های این حوزه به طور معمول در خانواده‌ها و محیط‌هایی وجود دارد که بیش از حد از ورزشکار حمایت کرده و اعتماد به نفس او را پرورش می‌دهند و یا اینکه ورزشکار را به انجام مستقل کارها و امور ترغیب نمی‌کنند و معمولاً در این محیط‌ها، سهل‌انگاری جای انضباط و محدودیت‌های منطقی را دربرمی‌گیرد و باعث می‌شود فرد نتواند با دیگران تعامل موثری داشته و حقوق آنها را رعایت کند و همه اینها منجر به بیگانگی و انزوای اجتماعی می‌شود. یکی از عقاید اصلی فرد دارای طرح‌واره وابستگی/بی‌کفایتی، نداشتن خودکارآمدی در زمینه توانمندی و قابلیت‌های وی در انجام وظایف و احساس نیاز جهت جبران کاستی‌ها به شخص دیگری است [۸]. در توضیح این مطلب می‌توان گفت منابع کارآمدی ورزشکاران والیبالیست ایران در کارآمدی فردی و جمعی می‌تواند جستجو نمود. انواع کارآمدی فردی شامل "تشویق و انگیزه مربی"، "ایمان مربی به بازیکن"، "دانش فنی و روانشناختی" و "موفقیت‌های گذشته" و کارآمدی جمعی شامل "قدرت رهبری"، "حمایت اجتماعی مربی" و "موفقیت‌های گذشته" است. موفقیت‌های گذشته نیز بین کارآمدی فردی و جمعی مشترک می‌باشد [۱۷]. علاوه بر این منابع کارآمدی جمعی در تجارب ورزشکاران والیبالیست عبارتند از: "دستاوردهای تیمی"، "تمرین‌های تیمی"، "تعاملات بین تیمی"، "حامیان تیمی"، "کارآمدی مربی" و "وحدت روانی تیمی" [۱۸]؛ به عبارت دیگر، محیط پیرامون ورزشکار اعم از ویژگی‌های مربی، تیم، باشگاه، و حتی تجارب موفقیت و شکست ورزشکاران والیبالیست با تأثیر بر خودکارآمدی به شکل‌گیری طرحواره‌های ناسازگار اولیه در آنان می‌انجامد. باتوجه به اینکه در حوزه عملکرد مختل، محیط بیرون از ورزشکار بیش از اندازه حمایت کرده و در حوزه محدودیت‌های مختل نیز نسبت به رفتارهای ورزشکار سهل‌انگار هستند، منجر به شکل‌گیری شخصیت منحصربه‌فرد والیبالیست می‌شود که دارای طرحواره‌هایی ادغام شده از این دو حوزه هستند. در پژوهش فتی و همکاران (۲۰۰۷)، عامل‌های شکست و وابستگی به عنوان عامل‌های مجزا به دست نیامدند و هر دو طرح‌واره به صورت یک عامل ناتوانی ظاهر شدند [۲۳]. مهم‌ترین جمله طرح‌واره وابستگی و بی‌کفایتی، "احساس می‌کنم نمی‌توانم به تنهایی از پس کارهای زندگی روزمره‌ام بر بیایم" است. افرادی که این طرح‌واره را دارند، احساس می‌کنند برای انجام وظایف روزمره خود نیازمند کمک جدی دیگران هستند. به عنوان مثال، آنها احساس می‌کنند در زمینه کسب درآمد، حل‌وفصل مشکلات، قضاوت‌کردن و تصمیم‌گیری درست، عهده دار شدن وظایف جدید؛ به شدت به دیگران نیاز دارند. احساس درماندگی، تأثیرپذیر بودن و بی‌میلی نسبت به بیان افکار و خواسته‌ها از عوارض این طرح‌واره است [۸]. هم‌راستا با پژوهش‌های صالحیان و بصیرنیا (۱۴۰۲) که نشان دادند عملکرد چرخش ذهنی در پسران نسبت به دختران بالاتر است [۲۴]، یافته‌های پژوهش حاضر نیز نشان دادند بین زنان و مردان در طرح‌واره ناسازگار اولیه کلی، تمامی مولفه‌ها به جز مولفه اطاعت تفاوت

غالب گروه دارای مدال شهرستان: انزوای اجتماعی/بیگانگی و آسیب‌پذیری نسبت به ضرر/بیماری؛ در گروه دارای مدال استانی: خودمختاری و عملکرد مختل، انزوای اجتماعی/بیگانگی، وابستگی/بی‌کفایتی، آسیب‌پذیری نسبت به ضرر/بیماری. در گروه دارای مدال کشوری: خودمختاری و عملکرد مختل، انزوای اجتماعی/بیگانگی، وابستگی/بی‌کفایتی، آسیب‌پذیری نسبت به ضرر/بیماری، خودتحوّل نیافته. در گروه دارای مدال بین‌المللی: خودمختاری و عملکرد مختل، انزوای اجتماعی/بیگانگی، وابستگی/بی‌کفایتی، آسیب‌پذیری نسبت به ضرر/بیماری، خودتحوّل نیافته، شکست. در توضیح این مطلب می‌توان گفت دانشی که در حافظه درازمدت فرد وجود دارد، بر محتوا و برداشت اطلاعات تأثیرگذار است. بنابراین، فعال شدن طرح‌واره‌های ناسازگار باعث سوگیری در درک مفهوم اطلاعات و به وجود آمدن افکار منفی خودکار می‌شود [۹] و می‌تواند رفتارهای ورزشکاران را به سمت خاصی سوق دهد؛ چرا که طرح‌واره‌های هیجانی با اثر بر انگیزش درونی، تنظیم خودآمیخته و تنظیم خودپذیر می‌تواند بر تنظیم رفتار ورزشی اثر گذارد [۱۴] و شرایط اضطراب‌آور ورزشی نیز می‌تواند با اثر بر فکر-هیجان-شناخت به شکل‌گیری طرح‌واره‌های ناسازگار دامن زند؛ به همین دلیل کسانی که مدال ندارند نسبت بقیه افراد استرس کمتری را متحمل می‌شوند و برای رهایی از انزوای اجتماعی به ورزش روی می‌آورند ولی شرایط استرس‌زا و رقابتی والیبالی در سطوح بالاتر از جمله در سطح مدال‌های بین‌المللی منجر به فعال شدن طرح‌واره‌های ناسازگار خودمختاری و عملکرد مختل، انزوای اجتماعی/بیگانگی، وابستگی/بی‌کفایتی، آسیب‌پذیری نسبت به ضرر/بیماری، خودتحوّل نیافته، شکست می‌شود.

همراستا با مطالعه حسینی ابریشمی، هاشمی و عبدالمی (۱۴۰۰) که نشان دادند طرح‌واره‌های ناسازگار اولیه بر سرزندگی تحصیلی اثر مستقیم دارد [۴]، یافته‌های پژوهشی نشان دادند از بین ویژگی‌های متخلف دموگرافیک والیبالیست‌ها، به ترتیب تاهل و تحصیلات بیشترین قابلیت پیش‌بینی طرح‌واره‌های ناسازگار اولیه را دارند. بعلاوه، هرچه میزان تحصیلات از دیپلم به طرف دکتری بالاتر می‌رود، میزان طرح‌واره‌های ناسازگار اولیه کاسته می‌شود. در تبیین این امر می‌توان گفت از آنجا که تنظیم شناختی هیجان بین طرح‌واره‌های ناسازگار اولیه و سرزندگی تحصیلی میانجی‌گری می‌کند [۲۷]، کسانی که تحصیلات کمتری دارند دارای باورهای ناکارآمد فعال بیشتری هستند که بر میزان طرح‌واره‌های ناکارآمد آنان اثر می‌گذارد و برعکس افزایش اطلاعات و آگاهی مرتبط با تحصیلات بالاتر با باورهای شناختی-هیجانی ناکارآمد مقابله می‌نماید و منجر به کاهش طرح‌واره‌های ناسازگار اولیه در ورزشکاران والیبالیست دارای تحصیلات بالاتر می‌شود. البته این پژوهش این نکته را اضافه می‌کند که فقط طرح‌واره بر سرزندگی تحصیلی، رضایت تحصیلی و پیشرفت تحصیلی اثر ندارد بلکه میزان تحصیلات نیز پیش‌بینی کننده میزان طرح‌واره ناسازگار اولیه است. بعلاوه، این پژوهش نشان داد ورزشکاران متاهل نیز نسبت به ورزشکاران مجرد دارای طرح‌واره ناسازگار اولیه بیشتری هستند. در واقع، شرایط استرس‌زا

عملکرد مختل، انزوای اجتماعی/بیگانگی، وابستگی/بی‌کفایتی، آسیب‌پذیری نسبت به ضرر/بیماری، خودتحوّل نیافته، شکست. در طرح‌واره شکست، فرد اعتقاد دارد در زندگی، همواره شکست‌خورده و شکست در آینده نیز برای او حتمی است. مهم‌ترین جمله طرح‌واره شکست "تقریباً هیچ کاری را نمی‌توانم به‌خوبی دیگران انجام دهم" است. فرد اعتقاد دارد در مقایسه با رقیبان در حوزه‌های پیشرفت (مثل تحصیل، شغل، ورزش و...) بی‌کفایت است [۸]. افراد دارای این دو طرح‌واره خودشان را افرادی شکست‌خورده، وابسته و بی‌کفایت می‌دانند و به علت اینکه باور دارند از عهده مسئولیت‌ها بر نمی‌آیند، احساس حقارت می‌کنند. افرادی که چنین طرح‌واره‌ای دارند اغلب از افراد دیگر در زمینه‌هایی مانند تصمیم‌گیری و انجام یک تکلیف تازه، به طور مفرط کمک می‌گیرند. ورزشکاران رشته والیبالی همیشه درگیر تنش‌های زیادی در طول زندگی خود هستند که همواره ذهن آنها را به خود مشغول می‌کند [۴]. ترنر، اسپین و گیلمان (۲۰۱۹) در مطالعه‌ای نشان داد که طرح‌واره‌های ناسازگار اولیه به طور کامل رابطه مثبت بین باورهای غیرمنطقی و علائم اضطراب را واسطه می‌کنند؛ شرایط استرس‌زا زمینه‌شناختی، هیجانی و رفتاری را برای تغییر طرح‌واره‌ها فراهم می‌نمایند [۵]. به همین دلیل در گروهی که فقط برای سلامتی والیبالی بازی می‌کردند تا کسانی که در سطوح بالاتر رقابتی (اضطرابی) بازی می‌کردند، موارد طرح‌واره‌های غالب کمتر بود و هرچه سطح رقابتی-اضطرابی بیشتر می‌شد، تعداد موارد طرح‌واره‌های ناسازگار اولیه غالب نیز بیشتر می‌شد. اینکه بین آماتور و نیمه حرفه‌ای در نقص/شرم، آسیب‌پذیری نسبت به ضرر/بیماری تفاوتی وجود ندارد به نظر می‌رسد شرایط رقابتی-استرسی در ورزشکاران آماتور و نیمه حرفه‌ای تقریباً مشابه است که در زمینه نقص/شرم، آسیب‌پذیری نسبت به ضرر/بیماری بین این دو گروه تفاوتی مشاهده نشد.

همان‌طور که صالحیان و دیبازکی (۱۴۰۲) در پژوهشی تأثیر برد بر طرح‌واره ناسازگار اولیه ورزشکاران را نشان دادند [۱۱]، یافته‌های پژوهش حاضر نشان داد سطوح مدال‌های کسب شده ورزشی در رشته والیبالی بر طرح‌واره‌های اولیه ناسازگار، بریدگی و طرد، ودمختاری و عملکرد مختل، محدودیت‌های مختل، دیگر جهت‌مندی، رهاشدگی/بی‌ثباتی، محرومیت هیجانی، وابستگی/بی‌کفایتی، آسیب‌پذیری نسبت به ضرر/بیماری، خودتحوّل نیافته، استحقاق/بزرگ‌منشی، خویش‌داری و خود-انضباطی ناکافی، (ایثار)، معیارهای سرسختانه/عیب‌جویی افراطی اثر دارد ولی در گوش به زنگی بیش از حد و بازداری، بی‌اعتمادی/سوءرفتار، نقص/شرم، انزوای اجتماعی/بیگانگی، شکست، اطاعت، بازداری هیجانی مؤثر نبود. در مقایسه میزان همگنی میانگین طرح‌واره‌های ناسازگار در زیر مجموعه‌ها مشخص شد در طرح‌واره خودمختاری و عملکرد مختل بین سطوح مدال‌های کسب شده تفاوت معناداری وجود ندارد. بعلاوه، به نظر می‌رسد کسانی که مدال ندارند نسبت بقیه افراد در اکثر طرح‌واره‌ها تفاوت آشکاری دارند به طوری که طرح‌واره غالب آنان انزوای اجتماعی/بیگانگی است. باین حال، طرح‌واره

ملاحظات اخلاقی

به‌طورکلی نکات مربوط به اخلاق در پژوهش در جریان پژوهش ازجمله امانت‌داری در استفاده از منابع، دقت در استناددهی، قدردانی از دیگران، رعایت ارزش‌های اخلاقی در گردآوری داده‌ها، رعایت حریم خصوصی افراد نمونه‌گیری شده توسط پژوهشگر در نظر گرفته شده است. پژوهش حاضر برگرفته از طرح پژوهشی اصیل با کد اخلاق ۱۴۰۱،۱۸۶۸.IR.SSRI.REC است.

حامی مالی

این مطالعه با هزینه شخصی پژوهشگران انجام گرفته و در هیچ‌یک از مراحل انجام این پژوهش هیچ‌گونه منابع مالی دریافت نشده است.

مشارکت نویسندگان

هر دو نویسنده مشارکت یکسانی داشتند.

تعارض منافع

بنابر اظهار نویسندگان این مقاله تعارض منافع ندارد.

تقدیر و قدردانی

از تمامی باشگاه‌های ورزشی، مسئولان ورزشی، مربیان، و ورزشکارانی که در جمع‌آوری اطلاعات مشارکت داشتند، کمال تشکر را داریم.

منجر به ایجاد طرح‌واره‌های ناسازگار اولیه می‌شود [۵] که این شرایط شامل شرایط استرس‌زای خانوادگی بعد از ازدواج اعم از مسائل اقتصادی یا ارتباطی نیز منجر به فعال‌سازی باورهای غیرمنطقی و شکل‌گیری طرح‌واره ناسازگار اولیه می‌شوند و در نتیجه والیالیست‌های متاهل نسبت به مجرد طرح‌واره‌های ناسازگار اولیه بیشتری را تجربه می‌کنند.

باتوجه به اثرات طرح‌واره‌های ناسازگار اولیه بر عملکرد ورزشی و سلامت روان ورزشکاران والیبالیست، به نظر می‌رسد ادامه بررسی و کنترل استفاده از این سازه در فعالیت‌های بدنی ممکن است نه تنها باعث ارتقای عملکرد و کاهش افت/ترک ورزش شود بلکه، باعث ترویج سطح بالایی از سلامتی در همه افراد می‌شود. تحقیقات بیشتر ممکن است از این سازه‌ها و دیگر عوامل روان‌شناختی به‌عنوان ابزار برای بررسی مدل سلامت روان‌شناختی ورزشی در راستای مدیریت فعالیت‌های ورزشی در نظر بگیرند. از این رو پیشنهاد می‌شود برای تعمیم نتایج پژوهش حاضر، بررسی ورزشکاران در سطوح و سنین مختلف مهارتی با استفاده از مقایسه‌های تصادفی کنترل‌شده ضروری است. از محدودیت‌های موجود در این پژوهش، استفاده از پرسش‌نامه خود گزارش‌دهی بوده است که ممکن است باعث ارائه پاسخ‌های بالقوه نادرست در پرتو مطلوبیت اجتماعی شده باشد. باین‌حال، مفاهیم طرح‌واره‌های ناسازگار اولیه مطابق با نظریه یونگ بررسی شده است.

نتیجه‌گیری

نتایج مطالعه حاضر نشان داد طرح‌واره غالب ورزشکاران والیبالیست خودمختاری و عملکرد مختل است و از بین ۱۵ طرح‌واره، طرح‌واره ناسازگار غالب ورزشکاران والیبالیست عبارت‌اند از: انزوای اجتماعی/بیگانگی، وابستگی/بی‌کفایتی، آسیب‌پذیری نسبت به ضرر/بیماری، خود تحول-نیافته. بعلاوه، جنسیت، سطوح عملکرد ورزشی و کسب مدال بر طرح‌واره‌های ناسازگار اولیه اثر دارند. از آنجاکه این طرح‌واره‌ها متأثر از محیط ورزشکار اعم از خانواده، آموزش عالی، پرسنل باشگاه، و شرایط رقابتی ورزش والیبالیست هستند، یکی از راهکارها می‌تواند آموزش خانواده، مسئولان ورزشی و باشگاه‌ها و تغییر جهت‌گیری مسئولان آموزش عالی در جهت پرورش اعتمادبه‌نفس و استقلال ورزشکاران باشد. اما بررسی گسترده‌تر در رابطه با عوامل ایجاد کننده این حوزه و راهکارهای کنترل آن توصیه می‌شود.

References

1. Saedi Fard, M. Examining The Effects Of Psychology On The Performance Of Volleyball Athletes. *Physic Educ Sport Sci Res.* 2022; 2(11): 117-132. <https://www.noormags.ir/view/fa/articlepage/2061681/> (in Persian).
2. Sahebkaran, M.A., Ramzaninejad, R., Shavandi, N., Sadeghi, M., & Riehani, M. The Performance Evaluation Indicators In Female Volleyball Coaches Of Iran. *Sport Physiol Manag Invest.* 2016; 8(1), 89-104. <https://sid.ir/Paper/222249/En> (in Persian).
3. Sarmast, M., Pourkiani, M., & Sayarnejad, J. Identifying Challenges And Solutions For The Social Development Of Women's Volleyball In Iran At The Regional Level. *J Motor Behav Sci.* 2023; 6(3), 1-11. https://smrj.ssrc.ac.ir/article_3896.html?lang=en (in Persian).
4. Salman, Z., Pooraghaei Ardekani, Z., & Fahimi, Taha Hossein. Relationship Among Mental Toughness, Stress Coping Styles And Optimism In Veteran And Disabled Volleyball Players. *Iranian J War Public Health.* 2017; 9(1), 9-14. <https://sid.ir/Paper/152244/En> (in Persian).
5. Turner, M. J., Aspin, G., Gillman, J. Maladaptive schema as a potential mechanism through which irrational beliefs relate to psychological distress in athletes. *Psychol Sport Exer.* 2019; 44, 9-16. <https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S1469029219300019?via%3Dihub>
6. Van Wijk-Herbrink, M. F., Bernstein, D. P., Broers, N. J., Roelofs, J., Rijkeboer, M. M., Arntz, A. Internalizing And Externalizing Behaviors Share A Common Predictor: The Effects Of Early Maladaptive Schemas Are Mediated By Coping Responses And Schema Modes. *J Abnormal Child Psychol.* 2018; 46(5), 907-920. <https://doi.org/10.1007/s10802-017-0386-2>
7. Poorabed, H., & bahrami, F. Relationship between Early Maladaptive Schemas and Social Anxiety among Athletes: The Mediating Role of Physical Self-Concept. *Sport Psychol Stud.* 2022; 10(38), 157-168. https://spsyj.ssrc.ac.ir/article_2563.html?lang=en (in Persian).
8. Young Jeffrey E. Klosko, Janet S. Weishaar, Marjorie E. Schema Therapy: A Practitioner's Guide. (Vols. 1 and 2). Translated by Hamidpoor, H & Andoz, Z. Schema Therapy: A Practical Guide, Tehran: Arjmand; 2024. (Date of publication in original language 2003). <https://www.arjmandpub.com/Book/522> (in Persian).
9. [9] Riso, L. Duthwaite, P. Stein, D. Young, J. Cognitive schemas and central beliefs in psychological problems (4th ed.). Translated by Reza Molodi, Sima Ahmadi. Tehran: Arjmand Publications; 2021. (Original language publication date 2007). <https://www.arjmandpub.com/book/896/> (in Persian).
10. Moradi, B., Jadidian, A.A. A Causal Model Of Happiness Based On Self-Esteem And Cognitive Flexibility With The Mediation Of Primary Maladaptive Schemas In Female Athletes Between 20 And 35 Years Of Age In Sports Fields (Climbing, Yoga, Tennis And Volleyball) In Hamedan City. *Appl Stud Social Scien Sociol.* 2023; 6(26): 59-74. https://shij.ir/Asscs/Upload/Asscs/Content/020918_10/07-Asscs-No26-Paper_17085.Pdf (in Persian).
11. Salehian, M. H., & Basirnia, P. Comparison Of Mental Rotation Of Elite And Non-Elite Male And Female Athletes. *Mind, Move Behav.* 2024; 2(2), 43-58. <http://dx.doi.org/10.11114/jets.v6i4a.3425> (in Persian).
12. Shundi, M., Karbalai Mohammad Migouni, A., & Thabit, M. Comparison of anxiety levels, psychological adjustment and initial maladaptive schemas in professional and non-professional athletes. The second international research conference in engineering, science and technology; 2014. <https://www.sid.ir/paper/856838/fa> (in Persian).
13. Anghel, A. The Analysis of Early Maladaptive Schemas which Facilitate High Performance in Women Handball and Rugby Players. *Sport Scie Rev.* 2015; 3 (4), 145-170.
14. Nosrati, E., & Taklavi, S. (2020). The Relation of Emotional Schemas And Body Image With The Regulation Woman's Athletic Behavior. *J Sport*

- Psychol. 2020; 12(1), 85-99. https://mbbsp.sbu.ac.ir/article_99847.html (in Persian).
15. Zamani Sani, S. H., Fthirezaie, Z., Aminbrenje, S., & Hassan Pour, V. The Effect Of Cognitive Styles On Visual Search Capability In Female Athletic Students. *J Sport Manag Motor Behav.* 2023; 20(39),1-11. https://msb.journals.umz.ac.ir/article_4322_en.html (in Persian).
 16. Ostadian Kumar Olya, A., & Aghababa, A. Effectiveness Of Mindfulness Training On Self-Efficacy And Fear Of Negative Evaluation Among Female Volleyball Player Students. *J Sport Psychol.* 2022; 14(1), 17-30. https://mbbsp.sbu.ac.ir/article_102109.html?lang=en (in Persian).
 17. Mohammadi, Z., Meshkati, Z., & Zhianpour, M. Identify The Characteristics Of The Coach As A Source Of Individual And Collective Efficiency Athletes' Iranian National Volleyball Team. *J Sports Psychol.* 2018; 10(1), 37-56. https://mbbsp.sbu.ac.ir/article_99699.html (in Persian).
 18. Mohammadi, Z., & Zhianpour, M. Exploring the Collective Efficacy Sources Of The Experiences Of Iran's National Volleyball Team Athletes. *Sport Psychol Stud.* 2016; 5(16), 139-162. https://spsyj.ssric.ac.ir/article_739_en.html (in Persian).
 19. Azizi Nozaripour, S. The Relationship Between Responsibility And Moral Ethics With The Team Performance Of Athletes Of The Country's Premier League And Aliball. *Physic Educ Sport Sci Res.* 2021; 2(10): 112-134. <https://noormags.ir/view/fa/articlepage/1876462/> (in Persian).
 20. Piepiora, P. Personality profile of individual sports champions. *Brain Behav.* 2021; 1(6): 21-45. <https://onlinelibrary.wiley.com/doi/10.1002/brb3.2145>
 21. Young, J. E. The YSQ-S3 Young Schema Questionnaire, Short Form. In J. E. Young (Ed.) *Schema Therapy Complete Packet: Workshop handouts.* New York: Schema Therapy Institute; 2005. <https://psycnet.apa.org/doiLanding?doi=10.1037/t67023-000&>
 22. Mahdavi, S., & Azadi, M. Standardization of Young's Maladaptive Schema Questionnaire in Students of Tehran. *Educ Measur,* 12(45). 2021; 135-163. https://jem.atu.ac.ir/article_14181.html?lang=en (in Persian).
 23. Fata, L., Mootabi, F., Dobson, K., Moludi, R., & Zeaee, K. Psychometric Properties of Young Schema Questionnaire in an Iranian Non-clinical Sample. *J Modern Psychol Res.* 2010; 4(16), 227-246. https://psychologyj.tabrizu.ac.ir/article_4320.html?lang=en (in Persian).
 24. Salehian, M. H. & Diba Zaki, E. Comparison of Win and Loss Effect on Early Maladaptive Schemas of Females Team and Individual Sports Athletes. *Mind Move Behav.* 2023; 2(1), 155-171. https://mmbj.tabrizu.ac.ir/article_16725.html?lang=en (in Persian).
 25. Zhongzhi Shi. in *Intelligence Science.* Tsinghua University Press; 2021. <https://www.science-direct.com/book/9780323853804/intelligence-science>
 26. Ebadi Barbin, H., Sadeghi Borujerdi, S., Sabunuchi, R. The Effect Of Media Literacy On Athletes' Satisfaction With The Moderating Role Of Professional Commitment And Social Responsibility (Case Study, Premier League Of Volleyball). *Knowledge Manag Sports.* 2022; 2(3-4): 12-22. https://fasname.msy.gov.ir/article_803.html?lang=en (in Persian).
 27. Hosseini Abrishami, M., Hashemi, Z., & Abdollahi, A. The Relationship Between Early Maladaptive Schemas And Academic Vitality: The Mediating Role Of Cognitive Emotion Regulation. *Islamic Life Style Centered Health.* 2022; 5(4), 338-350. <https://sid.ir/Paper/985076/En> (in Persian).